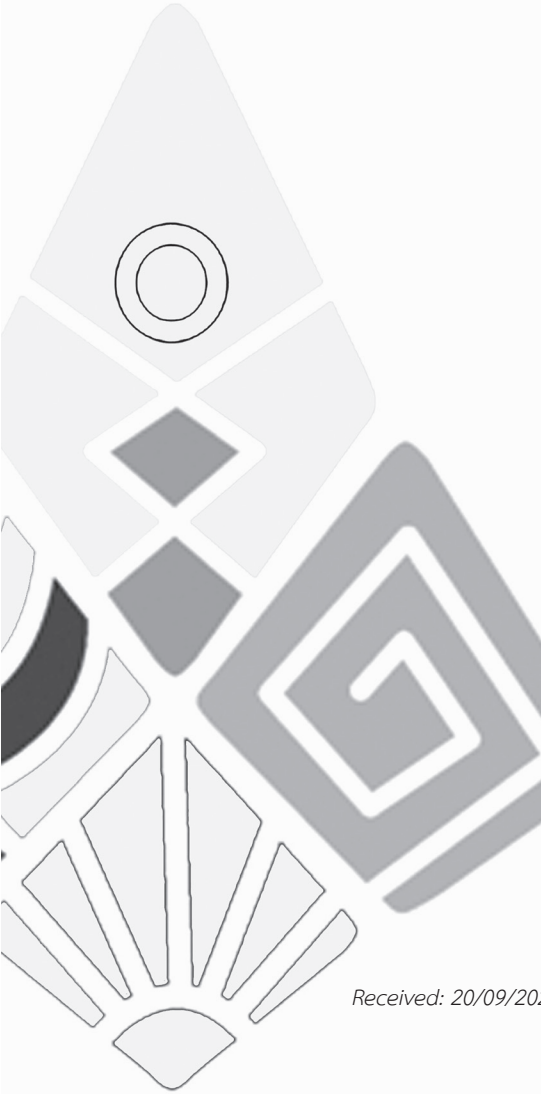

วิธภาษาหน้าที่ในภาพยนตร์เรื่องเงียบให้รอด Language Register in The Silence

ธนสิน ชุตินธรานนท์¹

Thanasin Chutintaranond

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.,
ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Assistant Professor Dr.,
Department of Speech Communication
and Performing Arts,
Faculty of Communication Arts,
Chulalongkorn University
(E-mail: thanasin.c@chula.ac.th)

Received: 20/09/2022 Revised: 06/11/2022 Accepted: 07/11/2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ตัวบท และการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ วิเคราะห์ภาษาหน้าที่ที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่องเงียบให้รอด ซึ่งออกฉายในปีพุทธศักราช 2562 ผลการวิจัยพบว่า วิเคราะห์ภาษาหน้าที่ในภาพยนตร์เรื่องนี้ปรากฏ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับเสียง กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับภาวะวิกฤต และกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับ ศาสนา นอกจากนี้การใช้วิเคราะห์ภาษาหน้าที่ในภาพยนตร์เรื่องนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์จินตคติประเภทเรื่องเล่า ช่วยสร้างความสมจริงแก่ตัวละครและ สถานการณ์ สร้างเอกภาพ และเป็นการจำลองการเลือกภาษาของมนุษย์ ทั้งนี้ ภาพยนตร์เรื่องเงียบให้รอดได้เน้นย้ำให้เห็นว่าสถานการณ์ และเงื่อนไขการสื่อสาร เป็นปัจจัยสำคัญต่อการเลือกภาษาของมนุษย์

คำสำคัญ: เงียบให้รอด, วิเคราะห์ภาษาหน้าที่, วาทศาสตร์, ศิลปะภาพยนตร์, สื่อจินตคติ

Abstract

This qualitative research employed textual analysis and in-depth interview methods along with data triangulation. The aim of this study was to analyse the language register in a film, The Silence (2019). The results revealed that the language register in this film could divided into 3 registers which were 1) sound register 2) crisis register and 3) religion register. All registers were useful in order to make characters and situations realistically, create unity and imitate code choices in human communication. Moreover, The silence was confirmed that environment and communication conditions are significant factors in terms of code choices for human beings.

Keywords: The Silence, Language Register, Rhetoric, Cinematic Arts, Imaginative Media

บทนำ

การสื่อสารเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรประจำวันของมนุษย์ทุกคน และจะประสบความสำเร็จได้จำเป็นต้องพึ่งพาภาษาอันเป็นเครื่องมือนำพาสาร ในการศึกษา ด้านนิเทศศาสตร์นับว่าการประเมินผู้รับสาร (audience analysis) เป็นเรื่องสำคัญ ประการหนึ่งที่นักการสื่อสารจะพิจารณาเป็นปฐมก่อนจะนำข้อมูลที่ได้นั้นไปใช้เพื่อ ออกแบบสารให้เหมาะสม และสอดคล้องแก่ผู้รับสาร ทั้งนี้เพื่อลดทอนความ คลาดเคลื่อนของความหมาย และเพิ่มพูนโอกาสให้สารนั้นเกิดสัมฤทธิ์ผลสูงสุด

การสื่อสารแม้มีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน กล่าวคือ การสื่อสารเพื่อมุ่งสาร ประโยชน์ การสื่อสารเพื่อมุ่งนันทนประโยชน์ และการสื่อสารเพื่อมุ่งอาณัติประโยชน์ ทว่าหัวใจสำคัญของการออกแบบสารเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ข้างต้น คือ การ สร้างเอกภาพ สัจจิรา จงสถิตยัวัฒนา (2549) ระบุว่า “เอกภาพ หมายถึง ความเป็น อันหนึ่งอันเดียวกันขององค์ประกอบต่าง ๆ ของงาน” สอดคล้องกับเปลื้อง ณ นคร (2541) ซึ่งสรุปว่า “เอกภาพ หมายถึง ลักษณะที่เป็นอย่างหนึ่งอย่างเดียว” ด้วยเหตุนี้ ผู้ส่งสาร หรือผู้ออกแบบสารจึงควรพิถีพิถันให้สารของตนนั้นสื่อสารเรื่องเดียวกัน หรือเป็นไปในทิศทางเดียวกันตลอดกระบวนการมีความมิว่าจะสื่อสารผ่านสื่อใดก็ตาม

ภาพยนตร์เป็นสื่อประเภทหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งนันทนประโยชน์ และมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากสื่อที่มุ่งนันทนประโยชน์ประเภทอื่น ๆ ดังที่ รักสานต์ วิวัฒน์สินอุดม (2546) กล่าวว่า “ภาพยนตร์มีภาษาเฉพาะของตัวเองที่พิเศษไม่ เหมือนใคร มีการเล่าเรื่องด้วยภาษาภาพ นอกจากนี้ยังมีเสียงดนตรี ภาษาพูด เสียง ตามธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความหมายที่ชัดเจน ภาษาภาพยนตร์จึงมีลักษณะ พิเศษสำหรับผู้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้” อย่างไรก็ดีในการเขียนบทภาพยนตร์นั้น ผู้เขียนจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องใช้วัจนภาษาเพื่อเป็นเครื่องมือการสื่อสารสำหรับนำ เสนอความคิด และความหมายผ่านบทเจรจา (dialogue) ของตัวละคร วัจนภาษา

นั่นนับว่ามีส่วนสำคัญสำหรับการสื่อสารของมนุษย์ อีกทั้งยังเป็นหน่วยของการศึกษาทางภาษาศาสตร์อีกด้วย สอดคล้องกับ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2561) สรุป “กล่าวโดยย่อได้ว่า ภาษาศาสตร์เป็นเรื่องราวที่กล่าวถึงหลักภาษาที่เน้นวัจนภาษาอันหมายถึงการพูดและการเขียนโดยเฉพาะเสียงพูด”

ภาพยนตร์เรื่องเงียบให้รอด หรือ The Silence เป็นภาพยนตร์แนวสยองขวัญ (horror) ความยาวประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที สร้างขึ้นจากนวนิยายชื่อเดียวกันของ ทิม เล็บบอน (Tim Lebbon) กำกับการแสดงโดยผู้กำกับชาวอเมริกัน จอห์น โรเบิร์ต ลีโอนีต (John Robert Leonetti) ออกฉายครั้งแรกเมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ.2562 ผ่านเน็ตฟลิกซ์ (Netflix) ซึ่งเป็นผู้ให้บริการสตรีมมิงแบบสมัครสมาชิก ภาพยนตร์เรื่องนี้ว่าด้วยสัตว์ประหลาดโบราณคล้ายค้างคาวเรียกว่าเวสพ์ (vesps) ซึ่งออกมาจากถ้ำ และโจมตีเมืองต่าง ๆ รวมถึงมวลมนุษย โดยสัตว์ประหลาดเหล่านี้ไม่สามารถมองเห็น แต่มีคุณสมบัติพิเศษทางการได้ยิน และพร้อมตาโคมโจมตีแหล่งกำเนิดเสียงอย่างแม่นยำ ในขณะที่ตัวละครเอกของเรื่อง กล่าวคือ แอลลีย์ (Ally) กลับสูญเสียการได้ยินแต่เฝ้าระวังจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ แต่ต้องอพยพหนีเอาชีวิตรอดจากสัตว์ประหลาดด้วยการเดินทางพร้อมครอบครัว อีกทั้งในขณะหลบหนีกลับต้องเจอกลุ่มบาทหลวงลัทธิความเชื่อในความเงียบ (The hushed cult) ที่หวังจะลักพาตัวของแอลลีย์เพื่อขยายจำนวน และผลิตมนุษย์ภายใต้กลุ่มลัทธิของตน ดังนั้นในภาพยนตร์เรื่องนี้จึงเต็มไปด้วยรูปแบบวัจนภาษาที่แตกต่างจากภาพยนตร์เรื่องอื่น กล่าวคือ ปรากฏการใช้ภาษาผ่านการเขียนเพื่อดำเนินเรื่องและเพื่อสื่อสารระหว่างตัวละครมากกว่าการพูดซึ่งไม่ค่อยพบทั่วไปในภาพยนตร์เรื่องอื่น ๆ

การศึกษามโนทัศน์ของตัวละครเป็นการศึกษาสื่อจินตคติรูปแบบหนึ่งที่ได้ รับความนิยมอย่างกว้างขวางโดยมักประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางภาษาศาสตร์เป็นแว่นส่องความหมาย อาทิ การศึกษาการประยุกต์ใช้วัจนลีลาในละคร เป็นต้น ซึ่ง Thornborrow & Wareing (1998) สรุปว่าการศึกษาโดยใช้มุมมองทางภาษาศาสตร์นับว่ามีประโยชน์หลายประการ เช่น “ช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจตัวบทชัดเจนมากขึ้น ช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจบทบาทของบทเจรจาอย่างลึกซึ้ง ช่วยให้ผู้รับสารมองเห็นความหมาย

ที่ซ่อนเร้นอยู่ระหว่างบรรทัด ฯลฯ” สำหรับการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาภาพยนตร์เรื่องเจียบให้รอด โดยใช้มุมมองทางวิชาภาษาหน้าที่ (language register) อันเป็นมุมมองหนึ่งทางภาษาศาสตร์สังคม ซึ่งอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2548) ให้บรรณอธิบายว่า “หมายถึง วิชาภาษาที่แตกต่างจากวิชาภาษาอื่น ๆ โดยการใช้ เช่นใช้ต่างกันตามหน้าที่ สถานการณ์ วัตถุประสงค์ และแวดวงอาชีพ” หรือกล่าวได้อีกอย่างว่า เป็นความแตกต่างของภาษาที่เกิดขึ้นจากการใช้อย่างมีวัตถุประสงค์ หรือความตั้งใจของผู้ส่งสาร ทั้งนี้ “วิชาภาษาหน้าที่” มีส่วนสำคัญในการสร้างเอกภาพในการสื่อสารเรื่องใดเรื่องหนึ่งมิได้จำกัดเฉพาะภาพยนตร์ ดังที่พบการวิจัยอย่างกว้างขวาง เช่น

1) ปันนดา เลอเลิศยุติธรรม (2557) ศึกษาอุปลักษณะในวิชาภาษาหน้าที่ต่าง ๆ พบว่า ภาษาสื่อเป็นวิชาภาษาหน้าที่ที่มีอัตราการปรากฏของอุปลักษณะมากที่สุด โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจสารได้ชัดเจน พร้อมทั้งแอบแฝงแนวคิดหรือข้อมูลบางประการไว้ด้วย

2) ญัฐฐา ระกำพล (2562) ศึกษากลวิธีทางภาษาในเพลงร่ำวงมาตรฐาน พบว่า มีการใช้นาฏยศัพท์ และศัพท์สังคิตในเพลงร่ำวงมาตรฐานซึ่งช่วยสื่อสารเนื้อหาและสร้างเอกภาพในเพลง ทำให้ครูผู้สอนนาฏศิลป์เข้าใจความหมายเพลงร่ำวงมาตรฐานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3) ธวัช เวศตัน (2563) ศึกษาการแถลงการณ์ของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) พบว่ามีการใช้ภาษาทางการแพทย์ และการสาธารณสุข เพื่อสื่อสารกับประชาชน ส่งผลให้ประชาชนเกิดความตระหนักในด้านสุขอนามัย และเข้าใจด้านการดูแลสุขภาพตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา

สำหรับการศึกษาวิชาภาษาหน้าที่ในภาพยนตร์ นอกจากองค์ความรู้ด้านภาษาศาสตร์แล้วต้องอาศัยองค์ความรู้ด้านการเขียนบทภาพยนตร์อีกด้วย นักวิชาการด้านการเขียนบทภาพยนตร์ McKee (1997) สรุปว่า บทเจรจา (dialogue) แตกต่างจากบทสนทนา (conversation) 3 ประการ “1) บทเจรจาต้องอาศัยหลักของการบีบอัด และความประหยัด 2) บทเจรจาต้องมีทิศทาง และ 3) บทเจรจาต้อง

มีความต้องการของตัวละคร” ทั้งนี้วิจักษณ์ภาษาในภาพยนตร์จำเป็นต้องมีเอกภาพเพื่อสื่อสารเนื้อหา และสร้างความสมจริงสอดคล้องกับบริบทในภาพยนตร์ เพราะหากบทเจรจาขาดความสมจริงแล้วย่อมส่งผลเสียต่อภาพยนตร์เรื่องนั้น ดังที่รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม (2558) สรุปว่า “เมื่อใดก็ตามที่ผู้ชมเกิดความรู้สึกว่าตัวละครนั้นพูดแบบขาดความสมจริง ความไม่น่าเชื่อถือจะเกิดขึ้น ทุกสิ่งทุกอย่างก็จะล้มเหลวตามมาอย่างรวดเร็วทั้งโครงเรื่อง หลังจากนั้นก็ทำให้เกิดความล้มเหลวในปัจจัยอื่นต่อไปด้วย” ดังนั้นวิจักษณ์ภาษาหน้าที่จึงเป็นกลวิธีที่ผู้เขียนบทภาพยนตร์พึงพิจารณาสำหรับการสร้างสรรค์บทภาพยนตร์เรื่องหนึ่ง ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์การใช้วิจักษณ์ภาษาหน้าที่ในภาพยนตร์เรื่องเงียบให้รอด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สร้างองค์ความรู้และสะท้อนเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างภาษาศาสตร์และนิเทศศาสตร์
2. เป็นแนวทางการสร้างสรรค์สื่อจินตคติประเภทภาพยนตร์สำหรับผู้เขียนบทภาพยนตร์

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาภาพยนตร์เรื่องเงียบให้รอด (The Silence) ที่เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2562 ความยาว 90 นาที ผ่านช่องทางเน็ตฟลิกซ์ (Netflix) โดยศึกษาวิจักษณ์ภาษาทั้งเสียงพูด (audio) ข้อความ และคำบรรยาย (subtitle) ภาษาอังกฤษที่ปรากฏตลอดทั้งเรื่อง

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้การวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) ผู้วิจัยพัฒนาแบบวิเคราะห์ตัวบทตามแนวทางของฟลิค (Flick, 2014) นอกจากนี้ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (depth interview) จากผู้เชี่ยวชาญรวมจำนวน 9 ท่าน ได้แก่ สาขาศิลปะภาพยนตร์ จำนวน 3 ท่าน สาขาภาษาศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน และสาขาศาสนศึกษา จำนวน 3 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structural interview form) ที่สร้างขึ้นตามแนวทางของ Merriam & Tisdell (2015) และตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์ตามแนวทางของ Ulrich (1999) ทั้งนี้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (data triangulation) ตามแนวทางของ Flick (2014) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล พร้อมทั้งนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์วิธภาษาหน้าที่ในภาพยนตร์เรื่องเงียบให้รอด พบว่าสามารถจำแนกการใช้วิธภาษาหน้าที่ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับเสียง (sound) กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับภาวะวิกฤต (crisis) และกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับศาสนา (religion) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับเสียง

วิธภาษาหน้าที่ในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับเสียง ปรากฏการใช้สัทพจน์ (Onomatopoeia) อันเป็นประเภทหนึ่งของภาพพจน์ซึ่งเป็นกลวิธีทางวรรณศิลป์ในระดับความ สัจจิรา จงสดีตย์วัฒนา (2548) สรุปไว้ว่า “สัทพจน์ คือ ภาพพจน์เปรียบเทียบโดยใช้คำเลียนเสียง หรือการใช้คำที่มีเสียงบ่งถึงสี แสง ท่าทาง ฯลฯ” สอดคล้องกับ ราชบัณฑิตยสถาน (2545) สรุปไว้ว่า สัทพจน์ หรือการเลียนเสียงธรรมชาติ คือ “การใช้รูปแบบ และคำเพื่อเลียนเสียงต่าง ๆ หรือการเลียนเสียงที่เกิดจากการใช้คำ ความหมาย และจังหวะ โดยผู้ประพันธ์จะต้องตั้งใจประพันธ์โดยมุ่ง

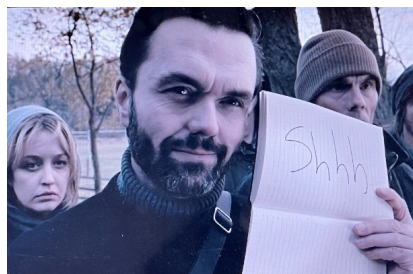
ให้เกิดผลตามต้องการ” อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาโดยละเอียดยิ่งขึ้นในด้านของสื่อสร้างสรรค์พบว่า จรรย์ กาญจนประดิษฐ์ และคณะ (2564) ระบุว่า “สัทพจน์ คือ การสร้างถ้อยคำเลียนเสียงที่เกิดขึ้นรอบตัวโดยใช้ตัวอักษรสะกดให้ออกเสียงคล้ายกับเสียงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือเป็นเสียงที่ได้ยินกันโดยทั่วไปให้มากที่สุด” ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า สัทพจน์ คือ การใช้วจนภาษาเพื่อสื่อสารตามเจตนาผู้ส่งสารโดยจำลองเสียงตามธรรมชาติให้ใกล้เคียงมากที่สุดเพื่อสร้างจินตภาพ และอารมณ์สะเทือนใจแก่ผู้รับสาร ดังที่ปรากฏในเรื่อง เช่น

1.1 sh /ʃ:/

sh หรือ shh หรือ ssh เป็นคำอุทาน (exclamation) ที่ผู้ส่งสารใช้เพื่อแจ้งให้ผู้รับสารลดใช้เสียง หรือลดปริมาณความดังของเสียงลง เมื่อพิจารณาความหมายจากพจนานุกรมเคมบริดจ์ (Cambridge Academic Content Dictionary, 2017) พบความหมายของคำว่า sh เป็นคำอุทานใช้เพื่อ “used to tell someone to be quiet” ซึ่งสะท้อนให้เห็นเจตนาของผู้ส่งสารอย่างชัดเจน ทั้งนี้คำดังกล่าวนับเป็นคำเลียนเสียงสากลที่พบได้ในหลากหลายชุมชนภาษาไม่จำกัดเฉพาะภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตามคำดังกล่าวเป็นวจนภาษาที่พบในภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นระยะตลอดทั้งเรื่อง แต่ปรากฏเด่นชัดผ่านการเขียนมิใช่การพูด เช่น

ภาพประกอบที่ 1 ภาพยนตร์เรื่องเงียบ
ให้รอตนาที่ 57.48

ภาพประกอบที่ 2 ภาพยนตร์เรื่องเงียบ
ให้รอตนาที่ 1.10.31

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงคำว่า sh ที่ปรากฏใน 2 รูปแบบ กล่าวคือ shhhhhhh และ shhh เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วจะพบการซ้ำตัวอักษร h มากกว่า 1 ครั้ง การซ้ำตัวอักษร h นี้ยังแสดงให้เห็นเจตนาของผู้ส่งสารซึ่งสอดคล้อง ปริมาณความเงียบ และสภาพแวดล้อมของการใช้คำดังกล่าว ในภาพแรกนั้นเป็น ภาพร้านขายยาที่อยู่ในตัวเมือง ซึ่งปริมาณเสียงความดังในเมืองนั้นเป็นที่รับรู้กันดี ว่าย่อมมีเสียงอีกที่กตามธรรมชาติของการสัญจร และการอยู่อาศัยของประชาคม เมือง ด้วยเหตุนี้การปรากฏตัว h ซ้ำกันถึง 6 ครั้ง จึงยังแสดงให้เห็นเจตนาของผู้ส่ง สารที่ต้องการเน้นย้ำ และแจ้งเตือนให้ผู้คนในเมืองที่ผ่านไปมานั้นลดการใช้เสียงลง ซึ่งในกรณีของภาพยนตร์เรื่องนี้ต้องเป็นการเงียบเสียง

ในภาพที่ 2 เป็นการสื่อสารระหว่างหัวหน้าของกลุ่มลัทธิกับฮิวจ์ (Hugh) พ่อของแอลลีย์ ในขณะที่ฮิวจ์กำลังเล็งปืนยาวพร้อมยิงเพื่อขับไล่กลุ่มลัทธิดังกล่าวออกจากบ้านในแถบชนบทที่ครอบครัวตนอาศัยเป็นที่พำนักชั่วคราว ในบริบทดังกล่าวตัวละครทุกตัวเข้าใจเงื่อนไขของการไม่ใช้เสียง และผลกระทบกรณีเสียงดังเป็นอย่างดี ซึ่งอาจนำไปสู่การสูญเสียชีวิต ดังนั้นการที่หัวหน้ากลุ่มลัทธิตื่นตัวอักษร h ซ้ำ 3 ครั้ง ก็เพียงพอที่จะสื่อความหมาย และเจตนาในการห้ามปรามฮิวจ์ในบริบทสภาพแวดล้อมดังกล่าวซึ่งแตกต่างจากในภาพแรก

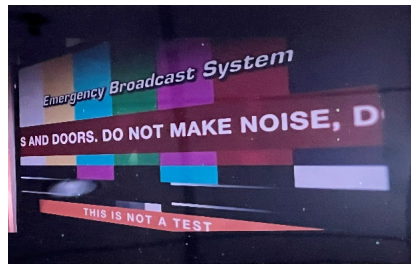
1.2 noise /noiz/

noise เป็นคำนาม หมายถึง เสียงอันไม่พึงปรารถนา เมื่อพิจารณาความหมายของคำดังกล่าวจากพจนานุกรมเคมบริดจ์ (Cambridge Academic Content Dictionary, 2017) พบว่าหมายถึง “a sound or sounds, especially when it is unwanted, unpleasant, or loud.” เมื่อพิจารณาในมิติทางนิเทศศาสตร์นักทฤษฎีคนสำคัญ ได้แก่ วอร์เรน วีเวอร์ (Warren Weaver) ได้นำเสนอแบบจำลองระบบการสื่อสาร (The communication system model) ซึ่งระบุว่า “เมื่อใดก็ตามที่มี ‘noise’ เกิดขึ้นระหว่างการสื่อสาร ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ผู้รับสารจะได้รับสารอันเจือปนไปด้วยการบิดเบือน ความผิดพลาด และสาระอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง” (Shannon & Weaver, 1969) จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะความหมายโดยทั่วไป หรือความหมายทางนิเทศศาสตร์ noise ก็เป็นสิ่งที่กระทบต่อคุณภาพการสื่อสารของมนุษย์

ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2567

อีกทั้งยังเป็นคำที่มีความหมายบรรจกระดับความดังของเสียง (volume) ไว้ในคำอีกด้วย

ในภาพยนตร์เรื่องเจิบให้รอด ปรากฏคำว่า noise ในข้อความ Don't make noise. และ Do not make noise. อยู่เป็นระยะ ซึ่งข้อความดังกล่าวเป็นข้อความที่ตัวละคร หรือสำนักข่าวใช้แนะนำประชาชนไม่ให้ส่งเสียงดังขณะอพยพหลบหนีเพื่อเอาชีวิตรอดท่ามกลางสถานการณ์การบุกโจมตีของสัตว์ประหลาด จะเห็นว่าข้อความข้างต้นนี้ใช้ศัพท์จนที่มีเสียงบ่งบอกปริมาณเสียงด้วย เช่น

ภาพประกอบที่ 3 ภาพยนตร์เรื่องเจิบ ภาพประกอบที่ 4 ภาพยนตร์เรื่องเจิบ
ให้รอดนาที่ที่ 14.41 ให้รอดนาที่ที่ 15.23

ภาพที่ 3 ที่นำมายกเป็นตัวอย่างนี้ คือ ภาพแม่ลูกคู่หนึ่งที่นั่งอยู่ในรถ โดยแม่ได้ชูป้ายข้อความ Don't make noise. ในขณะที่เด็กผู้ชายซึ่งนั่งอยู่ด้านเบาะหลังของรถยนต์ถูกเทปกาวปิดปากเอาไว้ไม่ให้ส่งเสียง ภาพนี้ช่วยสะท้อนให้เห็นถึง ความหมาย และปริมาณเสียงในคำว่า noise และช่วยส่งเสริมข้อความในป้ายที่ ผู้เป็นแม่ยกขึ้นมาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเสียงของมนุษย์แม้ว่าจะใช้เพียง เพื่อสื่อสารก็ไม่ใช่สิ่งที่พึงปรารถนาท่ามกลางสถานการณ์ในภาพยนตร์

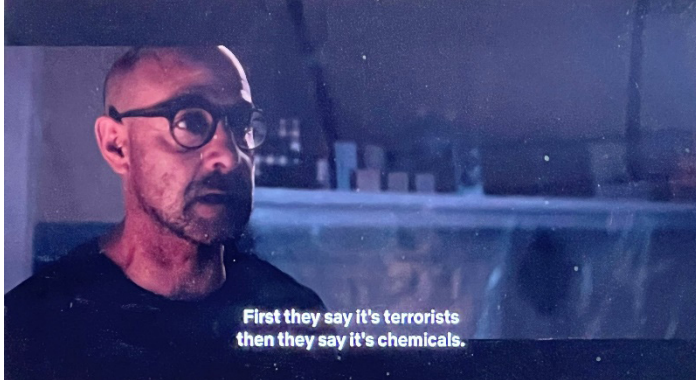
ส่วนในภาพที่ 4 เป็นภาพข้อความที่ประกาศทางโทรทัศน์ในสถานการณ์ ฉุกเฉินโดยมีข้อความ Do not make noise. ปรากฏเป็นคำแนะนำแก่ประชาชนทั้ง ประเทศพร้อมกับคำแนะนำอื่น ๆ หากพิจารณาจะเห็นว่าคำว่า noise ในที่นี้ยังคง บ่งบอกครอบคลุมเรื่องปริมาณเสียง และยังคงเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาในบริบทดัง กล่าวอีกด้วย

2. กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับภาวะวิกฤต

ภาพยนตร์เรื่องเจ็บบี้ให้รอดปรากฏเหตุการณ์ของสัตว์ประหลาดที่หลุดออกมาจากถ้ำ และโจมตีมนุษย์ ก่อให้เกิดความสูญเสียชีวิตจำนวนมาก เหตุการณ์ดังกล่าวนับเป็นภาวะวิกฤตของสังคม ทั้งนี้เมื่อศึกษานิยามภาวะวิกฤตพบว่าหมายถึง “สถานการณ์อันนำมาซึ่งการหยุดชะงักและก่อให้เกิดผลเชิงลบ” (Franden & Johansen, 2017) สอดคล้องกับ Sheehan & Quinn-allan (2015) ที่สรุปว่าภาวะวิกฤตเป็น “สถานการณ์ที่ส่งผลกระทบให้การดำรงอยู่ของสถาบันใดสถาบันหนึ่งอ่อนแอลง” ทั้งนี้หากพิจารณาโดยแยกคายจะพบว่ากรณีที่สัตว์ประหลาดดังกล่าวโจมตีมนุษย์นี้ทำให้การใช้ชีวิตของทุกคนในเรื่องต้องหยุดชะงักอีกทั้งต่างก็สูญเสียชีวิต หรือบุคคลอันเป็นที่รักไปทั้งสิ้น ก่อให้เกิดความล่มสลายของสังคมเมืองหนึ่ง และการย้ายถิ่นฐานไปตั้งรกราก ณ พื้นที่ปลอดภัยแห่งใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับภาวะวิกฤตตามนิยามข้างต้น

วิภาษานี้ที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับภาวะวิกฤตที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่องเจ็บบี้ให้รอด พบทั้งในกลุ่มของภาวะวิกฤตจากเจตนา (intentional crisis) และภาวะวิกฤตโดยไม่เจตนา (unintentional crisis) สอดคล้องกับที่นักวิชาการด้านการสื่อสารภาวะวิกฤต Ulmer et.al. (2015) ได้สรุปประเภทของภาวะวิกฤตไว้ 2 ประเภท กล่าวคือ 1) ภาวะวิกฤตจากเจตนา ได้แก่ การก่อการร้าย การก่อวินาศกรรม การจับตัวประกัน ความรุนแรงในสถานที่ทำงาน การบั่นทอนความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานในองค์กร และการขาดธรรมาภิบาลของผู้นำ 2) ภาวะวิกฤตโดยไม่เจตนา ได้แก่ ภัยธรรมชาติ โรคระบาด ความผิดปกติทางเทคนิค ข้อผิดพลาดของผลิตภัณฑ์ และการล้มลงทางเศรษฐกิจ

เมื่อพิจารณาตัวบทภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวพบตัวอย่างของวิภาษานี้ที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับภาวะวิกฤตโดยเจตนา อาทิ

ภาพประกอบที่ 5 ภาพยนตร์เรื่องเจียบให้รอด นาทีที่ 13.53

จากภาพข้างต้นพบว่าในบทเจรจาของตัวละครกล่าวว่า “First, they say it’s terrorists, then they say it’s chemicals.” จะเห็นว่าพบคำว่า “terrorists” ซึ่งหมายถึง ผู้ก่อการร้าย และคำว่า “chemicals” ซึ่งเป็นรูปแบบการก่อการร้ายโดยใช้สารเคมี ซึ่งเป็นประเภทหนึ่งของภาวะวิกฤตโดยเจตนา ทั้งนี้ Ulmer et.al. (2015) ระบุว่า “ตั้งแต่วันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2554 เป็นต้นมา การก่อการร้าย (terrorism) ถือเป็นภาวะวิกฤตโดยเจตนาที่มีความฉุกเฉินมากที่สุด และสามารถส่งผลกระทบต่อการล่มสลายของชาติ” สอดคล้องกับในช่วงจุดเริ่มต้นของเรื่องที่มีการโจมตีมนุษย์โดยสัตว์ประหลาดซึ่งยังไม่สามารถอธิบายที่มาที่ไป หรือระบุได้ชัดเจนว่าคืออะไร ตัวละครจึงเข้าใจว่าเป็นการก่อการร้าย

นอกจากนี้ภาพยนตร์เรื่องเจียบให้รอดยังปรากฏวิธภาษาหน้าที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องภาวะวิกฤตประเภทที่ไม่เจตนาอีกด้วย อาทิ

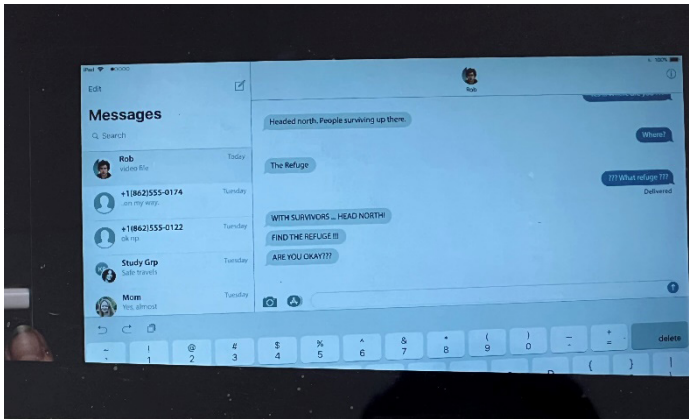

ภาพประกอบที่ 6 ภาพยนตร์เรื่องเจียบให้รอด นาทีที่ 13.44

ตัวอย่างที่ยกมานี้ปรากฏข้อความในรายงานข่าวที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ว่า “...continue to insist the infestation is under control,...” คำว่า “infestation” หมายถึง “a large number of animals and insects that carry disease, that are present where they are not wanted” (Cambridge Academic Content Dictionary, 2017) หรือหมายถึง “สัตว์ และแมลงจำนวนมากมหาศาลที่เป็นพาหะนำโรค ซึ่งปรากฏขึ้นอย่างไม่พึงประสงค์” ทั้งนี้ Ulmer et.al. (2015) สรุปรว่า “โรคระบาดเป็นรูปแบบภาวะวิกฤตที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และอาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ” อย่างไรก็ตามจากเรื่องระบุว่าฝูงสัตว์ประหลาด หรือ vesp นั้นเป็นสัตว์ประหลาดประเภทรวมฝูงตั้งแต่ยุคโบราณที่อาศัยอยู่ในถ้ำลึกตามธรรมชาติ และหลุดออกมาจากถ้ำจากความมิได้ตั้งใจของนักขุดถ้ำ แม้สัตว์ประหลาดนี้จะมีได้เป็นพาหะนำโรค แต่ก็นำมาซึ่งความตายแก่มนุษย์ เพราะจะโจมตีทันทีเมื่อส่งเสียง จะเห็นได้ว่าการปรากฏตัวของสัตว์ประหลาดนี้เป็นภาวะวิกฤตโดยไม่เจตนาซึ่งมีอาจคาดการณ์ล่วงหน้า และก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างกว้างขวาง

วิธภาษาน้ำที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับภาวะวิกฤตตามที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่องเจียบให้รอด นอกจากที่สอดคล้องกับรูปแบบภาวะวิกฤตโดยเจตนา และไม่เจตนาแล้ว ยังพบคำในกลุ่มดังกล่าวอีกหลายคำ เช่น “ฉุกเฉิน (emergency)”

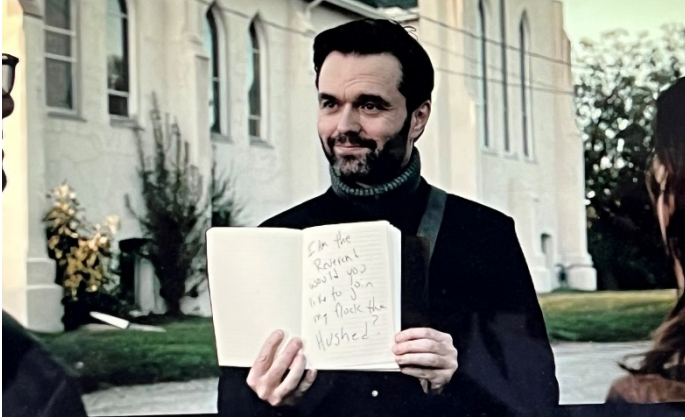
“ผู้รอดชีวิต (survivor)” “ที่หลบภัย (refuge)” ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่เป็นคำที่จัดอยู่ในกลุ่มวิธภาษาหน้าที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับภาวะวิกฤตทั้งสิ้น อาทิ

ภาพประกอบที่ 7 ภาพยนตร์เรื่องเจียบให้รอด นาที่ที่ 1.24.03

3. กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

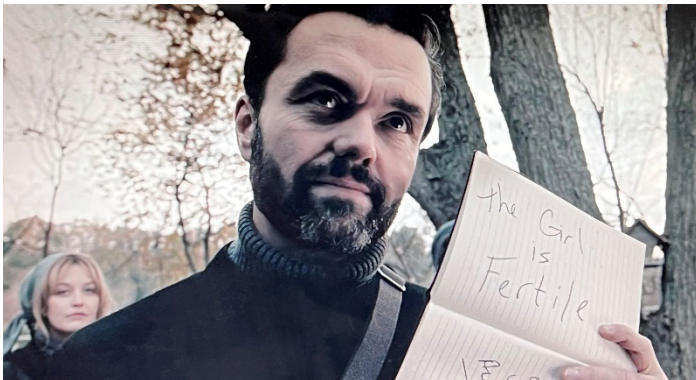
ภาพยนตร์เรื่องเจียบให้รอดกำหนดให้มีตัวละครซึ่งเป็นกลุ่มนักบวชในลัทธิความเจียบ เมื่อกลุ่มนักบวชดังกล่าวปรากฏตัวย่อมปรากฏการใช้วิธภาษาหน้าที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับศาสนาผ่านบทเจรจาสื่อสารกับตัวละครเอก และตัวละครอื่น ๆ ควบคู่กัน วิธภาษาหน้าที่กลุ่มนี้เป็นกลุ่มคำที่พบได้ในคัมภีร์ทางศาสนา อาทิ คัมภีร์ไบเบิล (Bible) เป็นต้น ซึ่งเมื่อพิจารณาภาพยนตร์เรื่องนี้โดยละเอียดแล้วพบว่ากลุ่มวิธภาษาหน้าที่นี้เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่เป็นอย่างคงที่ตลอดทั้งเรื่อง เช่น

ภาพประกอบที่ 8 ภาพยนตร์เรื่องเจียบให้รอด นาทีที่ 1.04.37

จากภาพจะเห็นว่าในสมุดที่ตัวละครนักบวชเขียนสื่อสารพบข้อความว่า “I am the reverend. Would you like to join my flock of Hushed?” ทั้งนี้เมื่อตรวจสอบความหมายของคำว่า “reverend” พบว่า (Cambridge Academic Content Dictionary, 2017) ระบุว่าหมายถึง “คำนำหน้าบาทหลวงของโบสถ์คริสต์” และเมื่อตรวจสอบในพระคัมภีร์ไบเบิลฉบับกษัตริย์เจมส์ (King James’ Bible) ก็ปรากฏคำดังกล่าวในเพลงสดุดีบทที่ 111 วรรค 9 (Psalm 111:9) ความว่า “He sent redemption unto his people: he hath commanded his covenant for ever: holy and reverend is his name.” เมื่อพิจารณาคำว่า “reverend” นี้จะเห็นได้ว่าในคัมภีร์ไบเบิลใช้เรียกแทนชื่อพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้า ซึ่งในที่นี้ย่อมหมายถึงนักบวช หรือบาทหลวงซึ่งเป็นผู้แทนพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้า คำนี้จึงเป็นวิธภาษานำหน้าที่ปรากฏเฉพาะการใช้ในบริบทที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคริสต์ศาสนาเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังพบการใช้คำว่า “flock” ซึ่งหมายถึง กลุ่ม อันเป็นสมุหนามใช้เรียกแทนกลุ่มซึ่งพบในพระคัมภีร์หลายส่วน เช่น จดหมายของนักบุญเปโตร ฉบับที่ 1 บทที่ 5 ข้อที่ 1-3 (1 Peter 5:1-3) ซึ่งมีเนื้อหาว่าด้วย “Shepherd the flock of god.” อีกด้วย

ยิ่งไปกว่านั้นในภาพยนตร์ยังพบการใช้คำว่า “fertile” ในข้อความของนักบวชว่า “The girl is fertile.” ซึ่งสอดคล้องกับที่พบบนพระคัมภีร์ไบเบิล อาทิ บทที่ 29 บรรทัดที่ 31 ความว่า “Later, the Lord noticed that Leah was being neglected, so he made her fertile...” (Genesis 29:31) เป็นต้น ทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดสำคัญทางคริสต์ศาสนาว่าด้วยการเจริญพันธุ์ (fertile) ที่สืบเนื่องมาถึงศตวรรษที่ 20 อีกด้วย ดังที่ หนีณวิทย์ กนกศิลป์ธรรม (2556) ระบุว่า “ศาสนจักรได้ชูทศนะของนักบุญออกัสตินที่ได้แสดงทศนะเกี่ยวกับเรื่องเพศว่าวัตถุประสงค์ของการร่วมเพศมีอย่างเดียวนั่นคือ การให้กำเนิด” สอดคล้องกับจิรนุช สมโชค (2553) ที่สรุปว่า “โบสถ์คาทอลิกของโรมันยังคงปฏิเสธการใช้การคุมกำเนิดตลอดศตวรรษ” ทั้งนี้ในภาพยนตร์ปรากฏวิธภาษาหน้าที่ซึ่งสะท้อนแนวคิดดังกล่าวดังภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ 9 ภาพยนตร์เรื่องเจ็บให้รอด นาทีที่ 1.09.38

อภิปรายผล

จากตัวอย่างที่นำมาแสดงข้างต้นนี้พบว่าในภาพยนตร์เรื่องเจ็บให้รอด ปรากฏการใช้วิธภาษาหน้าที่ทั้งในบทเจรจาของตัวละครผ่านการพูด และผ่านการเขียน จำแนกได้จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับเสียง กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับภาวะวิกฤต และกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ทั้งนี้การใช้วิธภาษาหน้าที่ในบทภาพยนตร์นับว่ายังประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์สื่อจินตคติหลายประการ ดังนี้

1. สร้างความสมจริง

จากการศึกษาพบว่าวิชามีประโยชน์ช่วยสร้างความสมจริงแก่ภาพยนตร์เรื่องเงียบให้รอดในสองมิติ กล่าวคือ การสร้างความสมจริงแก่ตัวละคร และการสร้างความสมจริงต่อเหตุการณ์

ประการแรก การสร้างความสมจริงแก่ตัวละคร กล่าวได้ว่าเมื่อตัวละครขาดความสมจริงผู้ชมย่อมหลีกเลี่ยงจากภาพยนตร์ ดังที่ รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม (2558) ระบุว่า “ความพยายามที่จะสร้างความเป็นมนุษย์ให้กับตัวละครโดยเฉพาะในภาพยนตร์เป็นสิ่งที่ยากยิ่ง ทั้งนี้ตัวละครเป็นพื้นฐานที่สำคัญของบทภาพยนตร์ ถือเป็นหัวใจและวิญญาณของเนื้อเรื่องทั้งหมด” ในการสร้างตัวละครมักนิยมพิจารณา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านจิตใจ และด้านสังคมของตัวละคร กระนั้นอีกด้านหนึ่งที่ผู้เขียนบทภาพยนตร์พึงพิจารณาเพิ่มเติม คือ ด้านการสื่อสารของตัวละคร เนื่องจากมนุษย์แต่ละคนย่อมสื่อสารแตกต่างกันอันนำไปสู่การแปรของภาษา ดังที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2548) สรุปว่า “ภาษามักแปรไปตามปัจจัยต่าง ๆ ในสังคมที่ใช้ภาษานั้น ๆ โดยเกิดขึ้นได้ในทุกระบบ ทั้งนี้การแปรของภาษาสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมเสมอ” ดังนั้นวิชาภาษาหน้าที่ซึ่งเกิดจากการแปรของภาษาตามบริบทจึงเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของตัวละครแต่ละตัวอันสัมพันธ์กับทั้งสามมิติข้างต้น ตามที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่องเงียบให้รอด อาทิ กลุ่มวิชาภาษาหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาจะสร้างความสมจริงแก่ตัวละครซึ่งเป็นนักบวช เป็นต้น ซึ่งตัวละครตัวอื่น ๆ ที่ใช้นักบวชก็จะไม่ปรากฏการใช้วิชาภาษาหน้าที่ในกลุ่มนี้

ประการที่สอง การสร้างความสมจริงต่อเหตุการณ์ กล่าวได้ว่า ความสมจริงของเหตุการณ์ทำให้เรื่องมีความน่าเชื่อถือ และทำให้ผู้ชมอยากติดตาม เงื่อนของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในเนื้อเรื่องควรอยู่บนพื้นฐานของเหตุผล และสามารถอธิบายได้ ทั้งนี้ McKee (1997) สรุปหลักการเขียนบทภาพยนตร์ประการหนึ่งอันสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง (story) กล่าวคือ “บทภาพยนตร์ต้องมีเนื้อเรื่องที่มีความสมจริงมิใช่เป็นผลงานเขียนที่ลึกลับ” ดังนั้นวิชาภาษาหน้าที่ย่อมมีส่วนสำคัญที่จะส่งเสริมให้เนื้อเรื่อง หรือเหตุการณ์ในเรื่องมีความน่าเชื่อถือ และสมจริงยิ่งขึ้น ดังที่ปรากฏการ

ใช้วิธภาษาหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับภาวะวิกฤต อันเป็นสถานการณ์ฉุกเฉินที่ทำให้ตัวละครต้องอพยพหนีภัย อีกทั้งวิธภาษาหน้าที่ดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นถึงระยะเวลาอันจำกัดที่ตัวละครต้องตัดสินใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งภายใต้เงื่อนไขความเร่งด่วน อันเป็นธรรมชาติของภาวะวิกฤตดังที่ Ulmer et.al. (2015) สรุปว่า “ภาวะวิกฤตมีระยะเวลาตอบโต้ที่สั้น”

ความจริงที่เกิดขึ้นนี้นำไปสู่การสร้างความน่าเชื่อถือ รวมถึงกระตุ้นให้ผู้รับสารเกิดความสงสาร และความกลัว (pity and fear) ร่วมไปกับชะตากรรมของตัวละคร อันเป็นรากฐานของการเกิดจินตภาพ และอารมณ์สะเทือนใจ และนำไปสู่ภาวะเสวยอารมณ์ตามลำดับ

2. สร้างเอกภาพ

การใช้วิธภาษาหน้าที่ในบทภาพยนตร์เรื่องเงียบให้รอดนับว่าเป็นกลวิธีสร้างเอกภาพแก่ภาพยนตร์ซึ่งทำให้ภาพยนตร์ที่มีความยาวกว่า 90 นาที สามารถถ่ายทอดเนื้อหา และสื่อสารเป็นไปทิศทางเดียวกันตลอดเรื่อง หรือกล่าวอีกอย่างได้ว่าวิธภาษาหน้าที่เป็นองค์ประกอบสร้างเอกภาพแก่ตัวบท ดังที่สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา (2549) ได้อธิบายว่า “เอกภาพหมายถึงความอันเป็นหนึ่งอันเดียวกัน หรือความสอดคล้องกลมกลืนกัน” ตัวอย่างจากภาพยนตร์เรื่องเงียบให้รอดพบวิธภาษาหน้าที่ทั้ง 3 กลุ่มข้างต้นปรากฏเป็นระยะ ๆ ตั้งแต่เปิดเรื่องกระทั่งปิดเรื่องซึ่งสอดคล้องกับเหตุการณ์ และเงื่อนไขของเรื่อง กล่าวคือ จากชื่อเรื่องเงียบให้รอด (The Silence) สะท้อนให้เห็นว่าเรื่องนี้ตลอดทั้งเรื่องจำต้องอาศัยความเงียบในการสื่อสารเพื่อความอยู่รอดของตัวละคร ซึ่งก็สอดคล้องกับวิธภาษาหน้าที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับเสียง อีกทั้งสถานการณ์ที่ปรากฏในเรื่องนับเป็นภาวะวิกฤต จึงสอดคล้องกับวิธภาษาหน้าที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับภาวะวิกฤต และการปรากฏตัวของกลุ่มนักบวชในลัทธิความเงียบ ก็สอดคล้องกับทั้งวิธภาษาหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเสียง และกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอีกด้วย

จะเห็นได้ว่าวิธภาษาหน้าที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตลอดทั้งเรื่อง อีกทั้งแสดงให้เห็นว่าวิธภาษา หรือทักษะการเลือกใช้คำตามวิธภาษาหน้าที่ต่าง ๆ ของผู้เขียนบทภาพยนตร์เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับ ธนพล เขาวนวันนิช (2565) ที่สรุปว่า “คลังคำถือว่ามีความจำเป็นสำหรับผู้เขียนบทภาพยนตร์หรือบทละคร ยิ่งผู้เขียนมีคลังคำที่ใช้สื่อสารมากเท่าไรก็จะยิ่งทำให้ง่ายต่อการเลือกสรรคำเพื่อสื่อสารตรงจุด ชัดเจน และมีเอกภาพ” ดังนั้นผู้เขียนบทภาพยนตร์จึงควรศึกษาวิธภาษาหน้าที่เกี่ยวข้องกับตัวละคร และสถานการณ์ต่าง ๆ ของเรื่องซึ่งจะมีความเฉพาะเจาะจงในภาพยนตร์แต่ละเรื่อง ทั้งนี้รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม (2546) อธิบายว่า “การทำความเข้าใจในความของบทภาพยนตร์ให้ระลึกถึงว่าแบบพิมพ์เขียวใช้สำหรับการสร้างบ้านฉันใด บทภาพยนตร์ก็ใช้สำหรับการสร้างหนังฉันนั้น” ด้วยเหตุนี้ความเป็นเอกภาพของภาพยนตร์จึงเป็นเรื่องสำคัญเช่นเดียวกับความเป็นเอกภาพของบ้านที่ได้รับการออกแบบ วิธภาษาหน้าที่ก็เปรียบดั่งเส้นสายลวดลายที่ร้อยเรียงบทภาพยนตร์ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตลอดทั้งเรื่อง เหมือนกับเส้นสายลวดลายของบ้านที่จะต้องประสานกลมกลืนกันตลอดทั้งหลัง

3. จำลองการเลือกภาษาของมนุษย์

ภาษาในการสื่อสารของมนุษย์มีความซับซ้อน และมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะหลายภาษา (multilingual) ในภาพยนตร์เรื่องเงียบให้ รอดพบภาวะหลายภาษาชัดเจนในกลุ่มตัวละครเอก และครอบครัว ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อเงียนไขตัวละครเอกในภาพยนตร์คือหุหนวก ดังนั้นครอบครัวจึงสามารถสื่อสารทั้งภาษาอังกฤษ และภาษามือควบคู่กัน ทั้งนี้ราชฎ บุญญา (2551) สรุปว่า “ภาษามือ เป็นภาษาแม่ของคนหุหนวก หรือกล่าวได้ว่าเป็นภาษาของชุมชนคนหุหนวก โดยในแต่ละประเทศจะมีรูปแบบการใช้ภาษามือที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามภาษามือจะมีระบบท่าทาง การเคลื่อนไหวร่างกาย สีหน้า ท่ามือ และตำแหน่งต่าง ๆ ของร่างกายที่แตกต่างกัน”

ในกระบวนการทัศน์ทางภาษาศาสตร์นั้น อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2548) ระบุว่า ภาวะหลายภาษาครอบคลุม “บุคคลใดก็ตามที่พูดได้มากกว่า 1 ภาษาโดยไม่จำกัดว่าจะพูดได้ดีเพียงใด ถ้าเพียงเข้าใจแต่ไม่พูดก็ถือว่ามีความหลายภาษาเหมือนกัน” ด้วยเหตุนี้ในภาวะหลายภาษาผู้ส่งสารจึงต้องอาศัยการเลือกภาษา (language choice / code choice) กล่าวคือ “การตัดสินใจที่จะใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งที่ตนพูดได้ในการสื่อสาร” (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548) เพื่อสื่อสารระหว่างกัน ดังที่ในภาพยนตร์จะปรากฏการสื่อสารระหว่างตัวละครเอก และครอบครัวทั้งในรูปแบบของภาษาอังกฤษ และภาษามือ

เมื่อพิจารณามิติทางภาษาศาสตร์สังคมการเลือกภาษาของมนุษย์เกิดขึ้นจาก 3 ปัจจัย ได้แก่ ความพอใจของผู้ส่งสาร บทบาทหรือสถานะของภาษาในสังคม และลักษณะทางสังคมของผู้ส่งสาร (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548) กระนั้นในภาพยนตร์เรื่องนี้ได้แสดงให้เห็นถึงอีกหนึ่งปัจจัย กล่าวคือ สภาพแวดล้อม และเงื่อนไขการสื่อสารผ่านการจำลองการเลือกภาษาของตัวละครที่ปรากฏในฉากต่าง ๆ

จะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อม และเงื่อนไขการสื่อสารในเรื่องกำหนดให้ตัวละครต้องสื่อสารกันผ่านความเงียบ มิเช่นนั้นจะถูกสัตว์ร้ายโจมตีซึ่งเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต ดังนั้นแม้ว่าตัวละครจะพูดภาษาอังกฤษได้ แต่หลายครั้งก็กลับเลือกใช้ภาษามือเพื่อสื่อสารกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว อีกทั้งภาษามือที่ตัวละครใช้ก็สอดคล้องกับวิถีภาษาหน้าที่บางกลุ่มด้วย อาทิ วิถีภาษาหน้าที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับเสียงเป็นต้น ดังภาพ

ภาพประกอบที่ 10 ภาพยนตร์เรื่องเงียบ

ให้รอดนาทิตี 36.01

ภาพประกอบที่ 11 ภาพยนตร์เรื่องเงียบ

ให้รอดนาทิตี 36.06

ภาพประกอบที่ 12 ภาพยนตร์เรื่องเงียบให้รอด นาที่ที่ 36.23

จากภาพที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้แสดงการจำลองการเลือกภาษาของมนุษย์ได้ชัดเจน ในภาพมีตัวละครที่พูดคนเดียวคนเดียว กระนั้นเมื่อตัวละครดังกล่าวสื่อสารกับครอบครัวก็จะใช้ภาษามือในการสื่อสาร รวมถึงภาษามือของตัวละครหญิงดังกล่าวยังปรากฏท่าทางที่มีความหมายว่า ความเงียบ หรือ silence อีกด้วย นอกจากนี้จะเห็นว่าตัวละครพ่อซึ่งมิได้พูดกลับเลือกใช้ภาษามือเพื่อสื่อสารกับคนในครอบครัว แม้ว่าในความเป็นจริงจะสามารถเลือกพูดภาษาอังกฤษแทนก็ได้ อีกทั้งภาษามือของตัวละครพ่อนี้ยังปรากฏท่าทางที่มีความหมายว่า กระซิบ หรือ whisper ซึ่งก็เป็นคำที่อยู่ในวิธภาษาหน้าที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับเสียงเช่นเดียวกับคำว่าความเงียบข้างต้น

ตัวอย่างอันเป็นรูปธรรมจากภาพยนตร์นี้แสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขการสื่อสารย่อมเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญของการเลือกภาษาของมนุษย์ในภาวะหลายภาษาด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งภาพยนตร์เรื่องเงียบให้รอด ได้จำลอง และนำเสนอความสัมพันธ์ดังกล่าวไว้ชัดเจน

สรุปได้ว่าวิธภาษาหน้าที่กลุ่มต่าง ๆ ที่ปรากฏในภาพยนตร์ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของบทเจรจา และวิธภาษาในภาพยนตร์อันเป็นองค์ประกอบหนึ่งของจินตคติเรื่องเล่า ดังที่อิธนันท์ อนวัชศิริวงศ์ (2546) ระบุโดยสรุปว่า “จินต

คดีเรื่องเล่ามีองค์ประกอบ ได้แก่ แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร บทเจรจา ..." ซึ่งวิธภาษาหน้าทีนี้ย่อมส่งเสริมความเข้าใจ และอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชมต่อภาพยนตร์ ยิ่งไปกว่านั้นวิธภาษาหน้าทียังเป็นผลผลิตจากกระบวนการการเขียนบทภาพยนตร์ ซึ่งผู้เขียนบทภาพยนตร์นั้นต้องศึกษาค้นคว้าอย่างลุ่มลึกถึงวิธภาษาหน้าทีกลุ่มต่าง ๆ อันสอดคล้องกับตัวละคร และสถานการณ์ ทั้งยังต้องคิดสรรถ้อยคำอย่างบรรจง เพื่อนำเสนอในระยะเวลาที่จำกัด ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าวิธภาษาหน้าทีที่มีความสัมพันธ์กับเจตนาของผู้ส่งสาร และเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมทางการสื่อสาร นอกจากนี้การวิเคราะห์วิธภาษาหน้าทีในการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงการเลือกภาษาที่ปรากฏในสื่อจินตคดีอันสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และเงื่อนไขการสื่อสาร รวมถึงประโยชน์ของวิธภาษาหน้าทีต่อการสร้างสรรค์สื่อจินตคดี อย่างไรก็ตามการใช้วิธภาษาหน้าทีในบทเจรจาของตัวละครในภาพยนตร์มิได้มีกฎเกณฑ์ตายตัวทั้งด้านจำนวนและประเภท กระนั้นผู้เขียนบทภาพยนตร์พึงเลือกสรรวิธภาษาหน้าทีตามความเหมาะสมแก่นเนื้อเรื่อง ตัวละคร และสถานการณ์ โดยคำนึงถึงเป้าหมายของการสื่อสาร และความเป็นธรรมชาติของการสื่อสารของมนุษย์เป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนบทละคร หรือผู้เขียนบทภาพยนตร์สามารถประยุกต์ใช้วิธภาษาหน้าทีที่สอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่องเพื่อสร้างความสมจริง สร้างเอกภาพ และสร้างเอกลักษณ์ให้แก่ผลงานสร้างสรรค์ของตน อย่างไรก็ตามการศึกษาเรื่องวิธภาษาหน้าทีโดยเฉพาะบริบทการใช้ยังคงค่อนข้างมีจำกัด ดังนั้นนักวิจัยที่มีความสนใจอาจศึกษาวิจัยวิธภาษาหน้าทีซึ่งปรากฏอยู่ในสื่อจินตคดีประเภทอื่น ๆ และสามารถศึกษาได้ทั้งในลักษณะกรณีศึกษา หรือ ชุดสื่อสร้างสรรค์ อันจะช่วยขยายขอบเขตความสัมพันธ์ระหว่างนิเทศศาสตร์ และภาษาศาสตร์ รวมถึงสะท้อนพฤติกรรมภาษาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงแบบลักษณ์ว่าด้วยวิธีแสดงการมีส่วนร่วมของผู้สนทนาในโครงสร้างภาษาและการสื่อสารหลากหลายรูปแบบ โดยสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

เอกสารอ้างอิง

- เจริญ กาญจนประดิษฐ์, จตุพร สีม่วง, ธณัส หินอ่อน, วัศกรก แก้วลอย, และวนิดา พรหมบุตร. (2564). ป่าตละลา: สัทพจน์ทางดนตรีในคัมภีร์ในลานมอญ. *วารสารไทยคดีศึกษา*, 18(2), 147-168.
- จิรนุช สมโชค. (2553). ประวัติของการควบคุมขนาดของครอบครัว: มุมมองของชีกโลกตะวันตก. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา*, 16(2), 15-21.
- ณัฐรา ระกำพล. (2562). *วังนลลิตาในเพลงร่ำวงมาตรฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. (2546). *สุนทรียนิเทศศาสตร์ การศึกษาสื่อสารการแสดงและสื่อจินตคติ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัช เวศตัน. (2563). การออกแบบในการสื่อสารภาวะวิกฤตของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปณันดา เลอเลิศยุติธรรม. (2557). *อุปลักษณะในทำเนียบภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ ภาษาการเมือง และภาษาสื่อของไทย*. *วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 32(2), 73-84.
- เปลื้อง ณ นคร. (2541). *ศิลปะแห่งการประพันธ์ : หลักในการถ่ายทอดประสบการณ์ ความคิด และจินตนาการจากจิตสำนึก*. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

- รักसानต์ วิวัฒน์สินอุดม. (2546). **นักสร้าง สร้างหนัง หนังสือ**. กรุงเทพฯ : โครงการตำราคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รักसानต์ วิวัฒน์สินอุดม. (2558). **การเขียนบทภาพยนตร์บันเทิง**. กรุงเทพฯ : โครงการตำราคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ-ไทย**. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- ราชภัฏ บัญญา. (2551). **ภาษามือ: ภาษาของคนหูหนวก**. วารสารวิทยาลัยราชสุดา, 4(1), 77-94.
- สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา. (2549). **เจิมจันทร์กังสดาล ภาษาวรรณศิลป์ในวรรณคดีไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2561). **สารกับการสื่อความหมาย**. กรุงเทพฯ : แคนเน็กซ์ อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.
- หริณวิทย์ กนกศิลป์ธรรม. (2556). **ความหลากหลายทางเพศในมุมมองของจริยศาสตร์ศาสนาคริสต์และพุทธศาสนา**. วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 35(2), 101-122.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). **ภาษาในสังคมไทย ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลงการพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cambridge Academic Content Dictionary. (2017). 4th ed. Cambridge : Cambridge University Press.
- Flick, U. (2014). *An introduction to qualitative research*. 5th ed. London : Sage.
- Frandsen, F., & Johansen, W. (2017). *Organizational crisis communication*. London : Sage.

- McKee, R. (1997). *Story: Substance, structure, style, and the principles of screenwriting*. New York : Harper-Collins.
- Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2015). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. 4th ed. San Francisco : Jossey-Bass.
- Shannon, C. E., & Weaver, W. (1969). *The mathematical theory of communication*. Urbana : University of Illinois Press.
- Sheehan, M., & Quinn-Allan, D. (2015). *Crisis communication in a digital world*. Cambridge : Cambridge University Press.
- Thornborrow, J., & Wareing, S. (1998). *Patterns in language*. Oxon : Routledge.
- Ulmer, R. R., Sellnow, T. L., & Seeger, M. W. (2015). *Effective crisis communication: Moving from crisis to opportunity*. California : Sage.
- Ulrich, C. G. (1999). Deutungsmusteranalyse und diskursives Interview. *Zeitschrift fur Soziologie*, 28, 429-447.

สัมภาษณ์

- ชนพล เขาวนัวนิช. (16 กันยายน 2565). สัมภาษณ์. อาจารย์. ภาควิชาการภาพยนตร์และภาพนิ่ง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.